

Õppaine:	Autoõpetus
Klass:	11. klass
Tunde nädalas ja õppaastas:	4 tundi nädalas, kokku 140 tundi

ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

Autoõpetuse õppaine eesmärgiks on luua võimalused, andmaks õpilasele teadmised, oskused ja hoiakud liikluses käitumiseks vastavalt B- kategooria mootorsõiduki juhile kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Juhi ettevalmistamise eesmärgiks on luua eeldused nii vastutustundliku juhi liikluskäitumise kujunemisele, kui ka juhi ohutu, iseseisva, teisi liiklejaid arvestava ja keskkonda säastva käitumise kujunemisele.

Õppaine eesmärgiks on anda õpilasele vajalikud teadmised ja oskused auto tehnilisest poolest, et ta teaks ja oskaks:

1. kuidas auto on ehitatud ja töötab.
2. saab aru millal auto vajab remonti või hooldust.
3. oskab ja teab lihtsamaid remondi ja hoolduse töid, milleks on rehvi rõhu kontroll, ratta vahetus, lambi vahetus, auto sõidueelne regulaarne kontroll (valgustus, rehvid, kapti alt õlid-vedelikud jne).
4. sõiduki turvavarustus ja selle kasutamine, juhi isteasend jne.

ÕPPEAINE KIRJELDUS JA ÕPETAMISE KORRALDUSLIKUD ALUSED

Autoõpetusega taotletakse, et õpilased saavad kooli õppekavast ja riiklikest õigusaktidest lähtuvalt teadlikuks ohutust liiklemisest ja auto tehnilisest seisundist.

Koolitus koosneb teorialoengutest, iseseisvast tööst ja õppesõitustest vastavalt koolitaja õppplaanile. Teorialoengud viiakse läbi auditoorse õppe vormis.

Õppesõidud toimuvad koolitaja sõidukiga.

Teorialoengute, iseseisva töö ja õppesõidu mahud määratakse koolitaja õppekavaga.

11. klass

Õppimist toetavad materjalid on kätesaadavad nii elektroniliselt kui ka paberkujul.

ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

Autoõpetus hõlmab kõiki üldpädevusi ning võimaldab neid lõimida teiste õppetöötega igapäevases õppetöös.

1. Väärtuspädevus. Hinnatakse tehnilisi teadmisi ning väärtustatakse valdkonna mitmekesisust. Käsitlevate teemade, analüüsivate sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ja liiklusohutuse väärtushoiakute kujunemist.
2. Sotsiaalne pädevus. Praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühisel koolitusel osalemine kujundavad koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist. Juhtumite üle arutledes harjutatakse oma seisukohtade kaitsmist ning teiste arvamustest lugupidamist.
3. Enesemääratluspädevus. Õppeprotsessis saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma teadmisi ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut. Erinevate teemade kästlemine aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Eesmärgiks on integreerida noori tänapäeva liiklusesse ja toetada õpilases õigete hoiakute ja tegutsemisviisi tekkesse.
4. Õpipädevus. Seda kujundatakse eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendataavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes situatsioonides. Autoõpetuses saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.
5. Suhtluspädevus. Autoõpetuses on tähtsal kohal erinevatel ainealastel teemadel rääkimine, ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise 11. klass

keelekasutuseni. Oma mõtete esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist.

6. Matemaatika ja füüsikapädevus. Selle arengut toetab sõiduki liikumisdünaamika teema. Tuleb tunda sõidukile mõjuvaid jõude. Õpilased arvutavad vastavate valemitega jõudude suuriseid.
7. Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõttlikkuspädevuse kujunemist toetavad individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Autoõpetuse valdkonnas on iseloomulik uuenduslike ja loovate lahenduste väärustumine. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

TEGEVUSED JA MEETODID ÕPIVÄLJUNDITE SAAVUTAMISEKS

Auditoorse õppe põhivorm on loeng, mida kombineeritakse videote, esitluste, skeemide, paberkandjal ning elektrooniliste õppematerjalidega. Suunavate küsimustega tekitatakse arutelusid, mille eesmärgiks on leida erinevatele võimalikele probleemidele loogilisi ja ohutuid lahendusi. Peaaegu iga loeng lõpeb kontroll testiga õpitud teema kinnistamiseks.

Loengule järgneb iseseisev kodune ülesanne.

Teoriaõppes omandatut kontrollitakse ja harjutatakse õppesõidul. Iga sõidukorra alguses toimub lühike sissejuhatav vestlus, kus tutvustatakse õpilasele järgnevat sõidumarsruuti ja teda eesootavaid ülesandeid. Selle käigus kontrollitakse õpilase valmisolekut ülesanne ohutult sooritada. Vajadusel näitab sõiduõpetaja ette, kuidas ülesanne lahendada. Sõidukorra lõppedes kuulab sõiduõpetaja ära õpilase enesehinnangu ning annab õpilasele tagasisidet ja juhiseid. Tuginedes õpilase ja sõiduõpetaja hinnangule otsustab sõiduõpetaja, kas ülesanne kuulub kordamisele või liigutakse järgmise teema juurde.

LÄBIVAD TEEMAD

Autoõpetuses on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõnega on seotus tugevam.

1. elukestev õpe ja karjääri planeerimine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid. Õpilane täiendab enda liikluslaseid teadmisi ja oskuseid perioodiliselt.
2. keskkond ja jätkusuutlik areng – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning värtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele. Teab sõidukile esitatavaid tehnoloogilisi ja keskkonnakaitseõudeid.
3. kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo välitel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärist ning kes värtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostöööaldis.
4. teabekeskond – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbrust sepati teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi. Jälgib erinevaid meediakanaleid. Oskab leida endale vajalikku infot.
5. tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Õpib tundma autotehnikat.
6. tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning osalema tervist edendava keskkonna kujundamises. Õpilane tunneb riiklikku liiklusohutus programmi ja ohutu liiklemise põhimõtteid.
7. väärtsused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtsusi ja kõlbluspõhimõtteid, jälgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jäää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral 11. klass

oma võimaluste piires. Nagu eelpool kirjas: autoõpetuse eesmärgiks on luua eeldused nii vastutustundliku juhi liikluskaütumise kujunemisele, kui ka juhi ohutu, iseseisva, teisi liiklejaid arvestava ja keskkonda säastva käitumise kujunemisele.

ÕPPEAINETE LÄBIMISE AJALINE PLAAN JA MAHUD

Autokooli kursuse läbimise aeg on pool õppeaastat. Ühes õppeaastas on kaks autokooli kursust algusega septembris ja jaanuaris. Õppeainete mahud on toodud tabelis 1.

Teooriakursuse maht on 35 tundi ning õppesõite tuleb läbida vähemalt 31 sõidutundi. Sõiduõppe lõpetab sõidueksam. Õppesõitude vähim arv kokku on 31. Igale teoriatunnile järgneb vähemalt samas mahus iseseisev töö.

Pimedaa jõudu koolituse maht on teoriaõppes 2 tundi ja õppesõitu 1 sõidutund. Algastme libedasõidu riskivältimise koolituse maht on teoriaõppes 2 tundi ja õppesõitu 1 sõidutund. Pimedaa jõudu koolitus ja algastme libedasõidu riskivältimise koolitused viiakse läbi peale nõutud teoria- ja sõidutundide läbimist ning enne autokooli teoria- ja sõidueksamit.

Lisaks autokooli kursusele toimub 11. Klassis õppeaasta jooksul kaks autoõpetuse kursust. Teemadeks autotehnika ja liiklus(-ohutus).

Tabel 1: B-kategooria mootorsõidukijuhi õpkekava.

Juhitava õpkekava					
Teoriaõpe			Sõiduõpe		
Teema nr	Teema	Õppetunde	Teema nr	Teema	Sõidutunde
T 1.	Ülevaade õppetöö korraldusest ja eesmärkidest.		S 1.	Juhitava tööasend ja turvavarustus.	
T 2.	Iseseisvaks õppimiseks juhendamine.		S 2.	Sõiduki käsitsemine.	
T 3.	Liiklus kui süsteem.				

Koeru Keskkooli ainekava. Gümnaasiumi kooliaste. Autoõpetus

T 4.	Ohutu liiklemise põhimõtted.				
T 5.	Teiste liiklejatega arvestamine.				
T 6.	Sõiduki turvalisus.				
T 7.	Inimene sõidukijuhina. 1. arvestustöö.		S 3.	Sõiduosa kuste hindamine.	
T 8.	Sõidu alustamine ja sõiduki asukoht sõites.		S 4.	Sõiduki juhtimine väheste liiklusega teedel.	
T 9.	Sõidujärjekord sõites.		S. 5	Sõiduki juhtimine erinevates liiklussituatsioonides.	
T 10.	Sõidu eripära, asulavälisel teel, kiirteel ja tunnelis.				
T 11.	Sõiduki peatumine ja sõidu lõpetamine.				
T 12.	Käitumine liiklusõnnetuse korral. 2. arvestustöö.		S 6.	Sõiduosa kuse hindamine.	
T 13.	Möödasõit, möödumine ja ümberpõige.		S 7.	Möödasõit, möödumine ja ümberpõige.	
T 14.	Sõidu planeerimine riski vältimise eesmärgil.		S 8.	Sõiduki juhtimine planeeritud teekonnal.	
T 15.	Keskkonda säästev auto kasutamine.		S 9.	Keskkonda säästev sõiduki juhtimine	
T 16.	Sõiduki juhtimine rasketes tee- ja ilmastikuoludes.		S 10.	Sõiduõpe individuaalprogrammi järgi.	
RT.	Peatamisteeonna pikkust mõjutavad tegurid ja riskide ennetamine.	2	RS.	Algastme libedasõidu harjutuste sooritamine.	1
PT.	Pimedas ajal sõiduki juhtimine.	2	PS.	Pimedas ajal sõiduki juhtimine	1
TE.	Teooriaeksam	1	SE.	Sõidueksam	1
	Kokku esmaõppe algastmes:	35		Kokku esmaõppe algastmes:	31

Autoõpetuse valik kursuseid on kokku kolm. Ülaltoodud tabelis on kirjas III kursuse (autokooli) mahud. Lisaks sellele toimub 11. klassis paralleelselt III kursusega ka I ja II kursus. Mõlema 11. klass

maht kokku on 70 tundi (üks kursus 35 tundi). I kursus sisaldab ainult teoriatunde. II kursus sisaldab nii teoriatunde kui ka praktikume. Autokooli kursuseid on õppeaastas kaks.

ISESEISVA TÖÖ SISU

Õpilasel tuleb iseseisvalt täiendavalt läbi töötada liiklusseadus ja teised õpetaja poolt soovitatud või nõutud õigusaktid. Lisaks on kohustus lahendada liiklusteste ja soovituslik lugeda temaatikaga seotud liiklusohutuse alast kirjandust raamatutest või kirjalikest õppematerjalidest ning internetist.

LÖIMING

1. ajalugu – autonduse, tehnika ja liikluse areng läbi aja.
2. bioloogia – inimese anatoomia, füsioloogia, liiklusohutus.
3. eesti keel – terminoloogia, töö õigustekstidega, suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus.
4. füüsika – liikumise kiiruse/liiklusõnnnetuste mõju inimesele ja sõidukile; sisepõlemismootori tööprotsess ja dünaamika, mootori võimsus ja mõisted.
5. keemia – määrded, õlid, kütused, ohutusnõuded tankimisel, autokeemia.
6. matemaatika – erinevate parameetrite arvutamine (võimsus, kiirus, ülekandearv, gaasijaotusfaasid).
7. võõrkeeled – terminoloogia, õppevideood (inglise keel).
8. ühiskonnaõpetus – riiklikud õigusaktid, liikluskampaaniad.

FÜÜSILINE ÕPIKESKKOND

1. Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. Kool võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (õppesõit, auto tehniline kontroll õues ja garaažis).

3. Koolil on ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: õigusaktid, kaardid, teemakirjandus, pildid, plakatid jm illustratiivne materjal, skeemid, statistilised andmed, auto, õppesõiduplats, auto detailid.

HINDAMINE

Lisaks loengujärgsetele kontroll testidele toimuvad õpiväljundite kontrollimiseks kirjalikud arvestustööd. Autokoolis toimub kursust kokkuvõttev kirjalik eksam (autokooli teoriaeksam). Eksam koosneb neljast testist, kokku 60 küsimust. Eksam sooritatakse siis, kui õigeid vastuseid on vähemalt 55, kusjuures ühes testis võib olla kuni kaks valet vastust. Olenemata vigade koguarvust tuleb eksamit korrrata juhul, kui ühes testis on rohkem kui kaks viga. Vajadusel antakse õpilasele võimalus test uesti sooritada.

Sõidutunni lõppedes võrdleb õpetaja õpilase tegelikke teadmisi ja oskuseid õpkekavas nõutavaga ning kirjutab selle põhjal õpilase õpingukaardile hinde. Kasutatakse mitteeristavat hindamist. Ülesanne kas sooritatakse või mitte. Sõiduõpe lõpeb autokooli sõidueksamiga, mis on sooritatud siis, kui õpilane on omandanud õpkekavas ettenähtud oskused ja käitumise ning ta vastab mootorsõidukijuhi teadmiste, oskuste ja käitumise liikluslastele kvalifikatsiooninõuetele. Autokooli sõidueksam toimub peale autokooli teoriaeksami edukat sooritamist.

Autoõpetuse esimese ja teise kursuse tundides toimub õppetöö sarnaselt autokooliga: videooloeng ja kontrolltest. Lisaks toimuvad umbes viie teema järel tunnikontrollid. Küsimuste arv ja töö vormid erinevad teineteisest. Tulemust hinnatakse skaalal ühest viieni. Viis on suurepärane. Üks tähendab, et õpilane peab töö uesti tegema.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

Autokooli õpitulemused ja õppesisu.

1. ESMAÕPPE ALGASTME ÕPIVÄLJUNDID

1.1.Teooriaõpe

1.1.1. Ülevaade õppetöö korraldusest ja eesmärkidest.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.1.1.1.teab juhiloa saamise tingimusi ja korda;
- 1.1.1.2.teab õppetöö korraldust;
- 1.1.1.3.teab õppetööd reguleerivaid õigusakte ja dokumente;
- 1.1.1.4.on omaks võtnudjuhi ettevalmistamise määruses seatud juhi koolituse eesmärgid.

1.1.2. Iseseisvaks õppimiseks juhendamine.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.1.2.1.on valmis vastutama oma õppimise eest;
- 1.1.2.2.on koostanud individuaalse õppeplaani;
- 1.1.2.3.teab,kuidas koolitajaiseseisvat õppimist toetab ja kellelt vajadusel abi saab.

1.1.3. Liiklus kui süsteem.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.1.3.1.teab liiklussüsteemi erinevate osadega seotud terminoloogiat;
- 1.1.3.2.teab liikluskorraldusega seotud põhimõtteid;
- 1.1.3.3.mõistab liiklust kui süsteemi ja enda rolli selle süsteemi osana;
- 1.1.3.4.teab liikluse positiivset ja negatiivset mõju inimese elule ja tervisele.

1.1.4. Ohutu liiklemise põhimõtted.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.4.1.mõistab, et peamised ohutu liiklemise põhimõtted on õigete tähelepanekute tegemine, oludele vastava sõidukiiruse valik, õigeaegsed ja piisavad märguanded, ohutu piki-ja külgvahe hoidmine, liiklusreeglitest kinnipidamine ja teiste liiklejatega arvestamine;

1.1.4.2.teab piki-ja külgvahe ning sõidukiiruse valikuga seotud reegleid;

1.1.4.3.teab märguandeid ja nende kasutamisega seotud reegleid;

1.1.4.4.on välja töötanud isiklikud ohutu liiklemise põhimõtted.

1.1.5. Teiste liiklejatega arvestamine.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.5.1.teab, et liikluses osaleb erinevaid liiklejarühmi;

1.1.5.2.teab erinevate liiklejarühmade käitumise eripärasid;

1.1.5.3.teab erinevate liiklejarühmade ja sõidukiliikidega (nt vähekaitstud liiklejate, suurte sõidukite, eritalituse sõidukite jt) seotud ohtu suurendavaid tegureid;

1.1.5.4.omab valmidust liikluses ohutuse tagamiseks arvestama eripäradega, mis on seotud erinevate liiklejarühmade ja sõidukiliikidega;

1.1.5.5.mõistab teiste liiklejatega ja sõitjatega arvestamise tähtsust;

1.1.5.6.on motiveeritud arvestama teiste liiklejate ja sõitjatega, eelkõige vähekaitstud liiklejatega, ja tagama oma käitumisega nende ohutuse.

1.1.6. Sõiduki turvalisus.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.6.1.mõistab sõiduki kasutaja juhendiga tutvumise olulisust;

1.1.6.2.teab peamisi tänapäeva sõidukites kasutuses olevaid aktiivse ja passiivse turvalisuse elemente ja nende tööpõhimõtet (turvavöö kinnitamine ja istumisasendi reguleerimine, kaassõitja turvavarustuse kinnitamine, pagasi õige paigutus ja kinnitamine);

1.1.6.3.teab turvavarustuse vale kasutamisega või mittekasutamisega seotud ohte ja on motiveeritud turvavarustust kasutama;

1.1.6.4.teab sõitjate-ja veoseveo ja turvavarustuse kasutamisenõudeid;

1.1.6.5.teab sõidukist väljumisel ja sellesse sisenemisel vajalikke ettevaatusabinõusid; 10
11. klass

- 1.1.6.6.teab kasutatavalemoottorsõidukile kehtivaidtehnoseisundinõudeid;
- 1.1.6.7.teab keskkonnaga seonduvaid nõudeid sõiduki kasutamisel;
- 1.1.6.8.teab sõiduki lisa-ja mugavusseadmete mõju liiklusohutusele ja sõiduki juhitavusele.

1.1.7. Inimene sõidukijuhina.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.1.7.1.teab inimeste erineva liikluskäitumise põhjuseid;
- 1.1.7.2.teab, kuidas sõidu motiivid, sõiduteekonna ja aja planeerimine, sotsiaalne surve, juhi seisund ja teadlikkus enda juhtimisvõimest(sealhulgas liigne enesekindlus,oma võimekuse tõestamise soov)mõjutavad juhi käitumist;
- 1.1.7.3.teab enda isiksuseomadustest, hoiakutest ja elustiilist tulenevaid võimalikke riske liikluskäitumisele;
- 1.1.7.4.on enda jaoks välja töötanud strateegiad isiksusega ja tervisliku seisundiga seotud liikluskäitumist mõjutavatest asjaoludest tulenevate kahjulike mõjude vältimiseks;
- 1.1.7.5.on motiveeritud väärustama ohutust ja keskkonna säastlikkust, elu üldistes eesmärkides ja käitumises;
- 1.1.7.6. teab kõrvaliste tegevuste mõju juhile ning sellest tulenevaid ohte.

1.1.8. Sõidu alustamine ja sõiduki asukoht sõites.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.1.8.1.teab, kuidas sõitu ohutult alustada;
- 1.1.8.2.teab tee erinevaid osi ja nende otstarvet;
- 1.1.8.3.teab sõiduki asukoha valikuga seotud reegleid;
- 1.1.8.4.teab, kuidas valida asukohta teel riski vältimise ja keskkonna säästmise eesmärgil;
- 1.1.8.5.on motiveeritud oma sõitu riski vältimise ja keskkonna säästmise eesmärgil planeerima.

1.1.9. Sõidujärjekord sõites.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.9.1.oskab rakendada probleemülesannete lahendamisel teede ristumis-ja lõikumisaladel ja teega külgnevate aladel ning raudteeülesõidukohtadel sõidujärjekorra määramisega seotud liiklusreegleid;

1.1.9.2.omab ülevaadet teede lõikumisalade ning raudteeülesõidukoha ületamisega seotud riskidest ja nende välimise võimalustest;

1.1.9.3.on motiveeritud teede lõikumisalade ja teega külgnevate alade ning raudteeülesõidukoha ületamisega seotud võimalikke ohte välima.

1.1.10. Sõidu eripära asulavälisel teel, kiirteel ja tunnelis.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.10.1.teab asulavälisel teel, kiirteel ja tunnelis sõiduki juhtimisega seotud reegleid;

1.1.10.2.teab sõiduki juhtimise eripära asulavälisel teel ja kiirteel vörreldes sõiduki juhtimisega asulas;

1.1.10.3.omab ülevaadet asulavälisel teel, kiirteel ja tunnelis sõiduki juhtimisega seotud riskidest ja nende välimise võimalustest;

1.1.10.4.on motiveeritud järgima asulavälisel teel ja kiirteel sõidukit juhtides sõidukiirusele kehtestatud piiranguid ning hoidma ohutut piki-ja külgvahet.

1.1.11. Sõiduki peatumine ja sõidu lõpetamine.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.11.1.teab ja oskab probleemülesandeid lahendades kasutada parkimise ja peatumisega ning hädapeatamisega seotud liiklusreegleid;

1.1.11.2.teab,kuidas parklas ja parkimismajas ohultult ja teisi liiklejaid arvestavalt käituda;

1.1.11.3.on motiveeritud peatumise ja parkimisega ning hädapeatamisega seotud reegleid järgima;

1.1.11.4.teab,kuidas väljaspool asulat peatuda ja parkida.

1.1.12. Käitumine liiklusõnnetuse korral.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.12.1.teab, kuidas liiklusõnnetuse korral õigesti käituda;

1.1.12.2.teab liiklusõnnetuse korral vale käitumise tagajärgi.

1.1.13. Möödasõit, möödumine ja ümberpõige.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.13.1.teab ohutuks möödasõiduks vajalikke eeldusi;

1.1.13.2.teab,kuidas ohutult mööda sõita, mööduda ja ümber põigata;

1.1.13.3.teab,kuidas käituda möödasõidetava rollis;

1.1.13.4.on motiveeritud kaaluma möödasõidu vajadust ohutuse tagamise eesmärgil.

1.1.14. Sõidu planeerimine riski vältimise eesmärgil.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.14.1.teab, milliseid ettevalmistusi tuleks enne pikemat või lühemat sõitu teha;

1.1.14.2.mõistab, et sõitu planeerides on võimalik mõjutada sõidu ohutust ja säastlikkust;

1.1.14.3.on motiveeritud sõiduga seonduvat planeerima;

1.1.14.4.teab, et sõitu kavandades tuleb hinnata ja arvesse võtta tegureid, mis võivad avaldada mõju tema käitumisele juhina (nt elustiil, sõidu motiivid, sotsiaalne pinge, joove, väsimus, halb nägemine jms).

1.1.15. Keskkonda säästev sõiduki kasutamine.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.15.1.teab, kuidas sõiduki kasutamine keskkonnale mõjub ja kuidas seda kahjulikku mõju saab vähendada;

1.1.15.2.oskab leida sõiduki kasutaja juhendist teavet keskkonna säästmise kohta;

1.1.15.3.teab, kuidas jälgida kütusekulut;

1.1.15.4.on motiveeritud sõidukit kasutades keskkonda säastma;

1.1.15.5.mõistab, et säastlik sõiduviis on ka ohutu sõiduviis.

1.1.16. Sõiduki juhtimine rasketes tee-ja ilmastikuoludes

Pärast koolitust õpilane:

1.1.16.1.teab sõidukile mõjuvate jõudude olemust ja oskab neid oma sõidus arvestada;

1.1.16.2.teab rasketes tee-ja ilmastikuoludes sõiduki juhtimisega seotud ohte jakuidas neid ohte on oma käitumisega võimalik vältida.

1.1.17. Peatamistekonna pikkust mõjutavad tegurid ja riskide ennetamine.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.17.1.teab, kui palju kulub aega ja ruumi, et sõiduk peatada;

1.1.17.2.mõistab, et väiksemgi sõidukiiruse suurendamine või vähendamine mõjutab oluliselt juhi võimalusi sõidukit peatada;

1.1.17.3.mõistab erinevate tee-ilmastikuolude iseärasusi ning nende mõju sõiduki juhitavusele;

1.1.17.4.omab motivatsiooni sõita oludele vastava sõidukiirusega ning õige piki-ja külgvahega.

1.1.18.Pimedas ajal sõiduki juhtimine.

Pärast koolitust õpilane:

1.1.18.1.teab,kuidas tulesid nähtavuse parandamiseks õigesti kasutada vastutuleva sõidukiga kohtudes, eesolevale sõidukile järele jõudes ja/või mööda sõites, peatudes ja parkides ning hädapeatuse korral;

1.1.18.2.mõistab, et pimedas ajal on nähtavus palju halvem kui valge ajal vaatamata tulede õigele kasutamisele,ning teab, et seda puudujääki saab kompenseerida sõidukiiruse vähendamisega;

1.1.18.3omab motivatsiooni sõita oludele vastava sõidukiirusega ning õige piki-ja külgvahega;

1.1.18.4.saab aru pimedas ajal esinevatest, eriti kergliiklust puudutavatest ohtudest.

1.2. Sõiduõpe

1.2.1. Juhi tööasend ja turvavarustus.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.2.1.1.oskab teostada sõiduki sõidueelset kontrolli, näiteks kasutades sõiduki käsiraamatut;
- 1.2.1.2.oskab reguleerida tööasendi ja tahavaatepeeglid juhile sobivaks;
- 1.2.1.3.oskab kasutada sõiduki turvavarustust ja aidata kaassõitjatel turvavarustustkinnitada, samutiselgitada turvavarustuse kasutamise vajalikkust;
- 1.2.1.4.oskab kasutada sõidukile paigaldatud lisa-ja mugavusseadmeid;
- 1.2.1.5.teab juhi valest tööasendist ja turvavarustuse valest kasutamisest tulenevaid ohte;
- 1.2.1.6.on motiveeritud kasutama turvavarustust ja nõudma turvavarustuse kasutamist sõitjatelt.

1.2.2. Sõiduki käsitsemine.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.2.2.1.oskab käsitseda sõidukit ohutult ja keskkonda säastvalt tasemel, mis võimaldab jätkata sõidu õppimist vähese liiklusega teel;
- 1.2.2.2.teab sõiduki vale käsitsemisega seonduvaid ohte ja mõju keskkonnale;
- 1.2.2.3.omab realistikku arusaama isiklikest, sõiduki käsitsemisega seotud tugevatest ja nõrkadest külgedest;
- 1.2.2.4.tajub ja teab oma nõrku külgi, mis on seotud sõiduki käsitsemisega, ning oskab omakäitumises nendega arvestada;
- 1.2.2.5.on motiveeritud sõidukit ohutult ja keskkonda säastvalt käsitsema.

1.2.3. Sõiduki juhtimine vähese liiklusega teel.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.2.3.1.oskab käsitseda sõidukit ohutult ja keskkonda säastvalt viisil, mis on vajalik sõidu õppimise alustamiseks erinevates liiklussituatsioonides;
- 1.2.3.2.omab vajalikke oskusi vähe liiklusega teelliiklemiseks;
- 1.2.3.3.oskab peatuda ja parkida teel;
- 1.2.3.4.teab vähe liiklusega teel sõiduga seotud ohte ja oskab neid ohte oma käitumisega välida;
- 1.2.3.5.mõistab, et juhil kui suurema ohuallika valdajal tuleb võtta vastutus enda ja teiste elu ning tervise eest;
- 1.2.3.6.omab realistikku arusaama isiklikest, vähe liiklusega teel sõitmisseadet tugevatest ja nõrkadest külgedest;
- 1.2.3.7.tajub ja teab oma nõrku külgi, mis on seotud sõiduki juhtimisega vähe liiklusega teel, ning oskab oma käitumises nendega arvestada.

1.2.4. Sõiduki juhtimine erinevates liiklussituatsioonides.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.2.4.1.oskab käsitseda sõidukit ohutult ja keskkonda säastvalt;
- 1.2.4.2.omab teel sõitmisel erinevates liiklussituatsioonides toimetulekuks vajalikke oskusi;
- 1.2.4.3.teab erinevaliiklusega teedel sõiduga seotud ohte ja oskab neidohte oma käitumisega välida;
- 1.2.4.4.mõistab, et juhil kui suurema ohuallika valdajal tuleb võtta vastutus enda ja teiste elu ning tervise eest;
- 1.2.4.5.omab realistikku arusaama isiklikest, erineva liiklusega teedel sõitmissega seotud tugevatest ja nõrkadest külgedest;
- 1.2.4.6.tajub ja teab oma nõrku külgi, mis on seotud sõiduki juhtimisega erineva liiklusega teedel ning oskab oma käitumises nendega arvestada;
- 1.2.4.7.on võimeline kohanema liiklusel toimuvate muutustega;
- 1.2.4.8.on võimeline hindama olukorrasidust ja reageerima kohaselt;
- 1.2.4.9.on võimeline liiklusoludega arvestades sõidukit juhtima antud teelõigul lubatud suurima sõidukiirusega.

1.2.5. Möödasõit, möödumine ja ümberpõige.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.2.5.1.oskab hinnata ohutuks möödasõiduksja ümberpõikeksvajalike eelduste olemasolu;
- 1.2.5.2.mõistab, et möödasõit ei ole kohustuslik manööver;
- 1.2.5.3.oskab ohutult mööda sõita ja ümber põigata nii päri-kui ka vastassuunavööndi kaudu;
- 1.2.5.4.oskab käituda möödasõidetava rollis;
- 1.2.5.5.oskab peatuda ja parkida väljaspool asulat;
- 1.2.5.6.omab realistikku arusaama isiklikest, möödasõidu, möödumise, ümberpõike, peatumise ja parkimisega väljaspool asulat seotud tugevatest ja nõrkadest külgedest.

1.2.6. Sõiduki juhtimine planeeritud teekonnal.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.2.6.1.oskab nii asulas kui ka väljaspool asulat sõitu planeerida ja koostatud plaani järgi sõita;
- 1.2.6.2.mõistab, et sõitu planeerides on võimalik mõjutadasõidu ohutust ja säestlikkust;1.2.6.3.on motiveeritud sõitu riski välimise ja keskkonna säästmiseesmärgil planeerima;
- 1.2.6.4.sõiduteekonda kavandades hindab ja võtab arvesse tegureid, mis võivad avaldada mõju tema käitumisele juhina, näiteks elustiil, sõidu motiivid, sotsiaalne pinge, joove, uimastid, väsimus, halb nägemine.

1.2.7. Keskkonda säästev sõiduki juhtimine.

Pärast koolitust õpilane:

- 1.2.7.1.oskab juhtidasõidukit keskkonda säästvalt;
- 1.2.7.2.mõistab, et säestlik sõiduviis on ka ohutu sõiduviis, milles ei ole midagi keerulist;
- 1.2.7.3.on motiveeritudjuhtima sõidukit keskkonda säästvalt, riske vältivalt ja teisi liiklejaid arvestavalt;
- 1.2.7.4.omab realistikku arusaama isiklikest, säestliku sõiduviisigaseotud tugevatest ja nõrkadest külgedest;
- 1.2.7.5.on teinud plaani, mida harjutada esmase juhiloa omamise ajal, süvendamaks oskusi sõita keskkonda säästvalt, riske vältivalt ja teisi liiklejaid arvestavalt.

1.2.8. Algastme libedasõidu harjutuste sooritamine.

Pärast koolitust õpilane:

1.2.8.1. oskab sooritada äkkpidurduse;

1.2.8.2. mõistab, et väiksemgi sõidukiiruse suurendamine või vähendamine mõjutab oluliselt juhi võimalusi sõidukitpeatada;

1.2.8.3. omab realistlikku arusaama isiklikest, sõiduki peatamisegaotud tugevatest ja nõrkadest külgedest;

1.2.8.4. tajub ja teab oma nõrku külgi, mis on seotud sõiduki peatamisega, ning oskab omakäitumises nendega arvestada;

1.2.8.5. omab motivatsiooni sõita oludele vastava sõidukiirusega ning ohutu piki-ja külgvahega.

1.2.9. Pimedal ajal sõiduki juhtimine.

Pärast koolitust õpilane:

1.2.9.1. oskab tulede õige kasutamisega parandada juhi nähtavustja oma sõiduki teistele paremini märgatavaks teha;

1.2.9.2. mõistab oludele vastava sõidukiiruse valiku vajadust;

1.2.9.3. teab pimeda ajal sõiduki juhtimisega seotud ohte;

1.2.9.4. oskab oma käitumisega vähendada pimeda ajal sõiduki juhtimisega seotud riske;

1.2.9.5. tajub ja teab oma nõrku külgi, mis on seotud sõiduki juhtimisega pimeda ajal, ning oskab oma

ÕPPEVARA

Kohustusliku ja soovitava kirjanduse loetelu

Kohustuslik:

Liiklusseadus 2011.

Liiklustestid.

11. klass

Õpetaja koostatud materjal.

Soovituslik:

1. Sein, J. (1998). Kiiresti ja kindlalt, Autojuhtide sõidumeisterlikkuse kursus, Tln: Tea kirjastus, 68 lk.
2. Pirla, J (2016). Eesti liiklusreeglid ja ohutu sõidu õpetus, Liiklusõpik, Tln: kirjastus TEA, 240 lk.
3. Liiklustooria keskkond <https://liikluslab.ee/>.